

nobis irrumpere potuit, ut videret quid ageretur. Unum tamen surdum, qui ibidem recepit auditum ego vidi, et ego obtuli eum.

CAPUT V.

De aliis miraculis Spiræ factis.

17. PHILIPPUS. Ipso die conventus factus est, ubi manifeste Spiritus adfuit: neque hinc cuiquam dubitare licebit. Convocavit enim Rex omnes principes et milites qui signati erant, simulque residentibus universis, exhortatus est eos Pater sanctus, non humanis sermonibus, sed divinis. Ubi vero egressi fuimus, et Rex ipse cum principibus Sanctum Domini deducebat, ne comprimerent eum turbæ, puer claudus oblatum est ei coram Rege. At ille signo crucis edito puerum erigit, et jubet coram omnibus ambulare. Quanta lætitia quanta exultatione puer deductus sit, quis loquatur? Conversus autem Pater sanctus ad Regem: « Propter vos, inquit, factum est hoc, ut noveritis quia Deus vere vobiscum est et acceptum est ei quod cœpistis. » Ipsa hora prius quam egredieremur hospitium, puella erecta est, et cæca mulier illuminata. EBERHARDUS. Mane secunda feria, cum ad ecclesiam Vir sanctus proficisceretur, multitudo languentium 1174 impediēbat nos, et omnes præcedere jussimus. Nec mora, claudus quidam ante altare erectus est: utrum esset signatus, ignoro. Ambulantem tamen vidi, et ligni pedem in ecclesia pendentem. OTTO. In capella Regis ipso præsentate puer claudus ex utero gressum recepit. EBERHARDUS. Eadem die alii duo, claudus alter, et alter curvus, erecti, et me præsentate ad majorem ecclesiam ab universo populo sunt deducti. Nam vociferationem et sonantes campanas omnes audistis, vix redieram domum, et ecce iterum clamor, iterum compulsatio. Festinavi ad ecclesiam, et duos iterum claudos adduxerant, qui ipsa hora receperant gressum.

18. GERARDUS. Vespere, dum rediret Pater a curia Regis, multitudo languentium hospitii januas obsidebat: quos in ordinem fecimus residere, et singulos tetigit ac sanavit. Ibi puer claudus ex utero gressum recepit. Alter cæcus uno oculo illuminatus, et vir claudus ab annis decem erectus. Hos ego vidi statim sanatos sub manu benedictis. Unus e fratribus nostris, unum adhuc surdum qui auditum recepit, se vidisse testatur, et mulierem gratias referentem, quod a dolore capitis convaluisset. EBERHARDUS. Feria tertia puer cæcus illuminatus est, quem ego vidi. PHILIPPUS. Item vir quidam in præsentate Regis et principum, unius oculi visum recepit. In ipso loco factum est unde plurimum congratulamur, eo quod præsentate esset dux quidam Græcus, missus a Rege Constantinopolitano. Hic in capella Regis loquebatur Patri nostro, cum mulier cæca oblata est: ubi vero signata est coram eo, statim illuminata est, et homo ille compunctus est plurimum in hoc verbo. Sic et circa vesperam astante Rege, et ipso Duce, et principibus multis, puer claudus offerebatur. Protinus autem fiducialiter lo-

quens vir fidelis, audientibus omnibus ait: « In nomine Jesu Christi tibi, præcipio, surge et ambula. » Sonuit vox virtutis, et secuta est virtus: surgensque puer, libere ambulabat, et prius quidem trementibus membris vel tibiis ibat, sed paulatim sub oculis omnium roborabatur.

19. GERARDUS. Anselmus episcopus Havenbergensis (107) in fronte et faucibus gravissime patiebatur, ut vix aliquid gustare posset, aut loqui. Hic ergo rogabat beatum Virum dicens, « Quia deberes etiam me curare. » Cui jucunde respondens: « Si eandem, inquit, haberes fidem, quam habent mulierculæ, posset tibi forte prodesse. » At ille: « Et si ego, ait, fidem non habeo, salvum me faciat fides tua. » Tandem signavit eum Pater et tetigit: et continuo dolor, omnisque tumor abscessit. PHILIPPUS. Victa est curiositas nostra, quia crebra miracula quotidie coruscant. In octavis Nativitatis Mariæ, dum ad ecclesiam proficisceremur, in claustrum canonicorum puer claudus gressum recepit, et coram ipso Patre nostro ambulabat exultans. GERARDUS. Inter Missarum solemniam curvus puer erectus est: et hunc vidi cum ad altare deduceret mater incolumem, ut offerret pro adepta salute candelam. OTTO. Post Missarum celebrationem mulier clauda gressum recepit, quam nos vidimus omnes ambulantem. GERARDUS. Multa quidem et hac die, et sequenti collata beneficia languentibus vidit Rex ipse, vidit curia, vidit universa civitas Spirensis, a cujus memoria deleri non poterunt in æternum. Nostra quidem schedula, ubi hæc annotaveramus, negligentia cujusdam fratris amissa est: parcat ei Deus. Tria tamen occurrunt memoriæ; nam cætera investigare non vacat. Feria quinta pueri duo, quorum uterque oculi unius lumen amiserat, in hospitio illuminati sunt, et paralyticus curatus est, quem deportaverant in grabato. PHILIPPUS. In capella Regis, dum perficeretur reconciliatio, pro qua nominatim venerat Pater beatus, signavit hominem, cujus caput sine intermissione tremebat, et sanatus est ipsa hora. Puer etiam claudus ibidem erectus est. GERARDUS. Vespere in hospitio 1175 duo cæci illuminati sunt coram nobis. Mane sexta feria coram nobis

D cæcus visum recepit.

20. Sed eundem est nobis; et qui hæc deportaturus est, noutius jam festinat. Quærimus proinde, quid dominus episcopus reservavit. EPISCOPUS. Optime factum est, ut me commoneret: nam mihi, fateor, prorsus memoria exciderant. Sagittarius quidam serviens ducis Conradi, cum nobis Dux occurrisset, detrahebat verbo crucis, et sanctum Dominum blasphemabat, dicens: « Quia non plus ille signa facit quam ego. » Ubi ergo ad imponendam manum infirmis Pater substitit, accessit homo, et vidit cui derogaverat: statim cecidit

(107) Hic est Anselmus episcopus Havenbergensis seu Havelbergensis, cujus dialogi tres adversus Græcos editi sunt in Spicilegii tomo XIII. De eo Eugenius III, apud Ottonem lib. 1 de Frid. cap. 61.

exanimis, et diu jacuit sine sensu. ALEXANDER. Ego illi proximus eram quando cecidit, et equus quidem immobilis stabat. Iniquus autem ille impulsus, subito virtute divina cecidit retro. Obstupimus, omnes, et advocavimus Patrem; nec prius ille miser surrexit, quam descendens et orans erigeret eum. Sic in seipso cognita virtute, cui prius detrahebat, incredulus, sequenti die signatus est ad præceptum Patris nostri, in exercitum Domini profecturus.

PARS SECUNDA.

Auctoribus variis.

CAPUT VI.

Epistola Monachorum Claræ-Vallensium et comitum sancti Bernardi ad clericos ecclesiæ Coloniensis.

Dominiis et amicis suis clericis ecclesiæ Coloniensis, salutem dicunt fratres et amici eorum, Everhardus, Gerardus, et Gaufridus monachi qualescunque; Philippus Leodicensis, Volmarus (108) Constanstiensis, et cæteri tirones spiritualis militiæ, quos Vir sanctus eripuit de medio Babylonis.

21. Ante omnia decet nos ex ipsis medullis cordium tibi gratias agere, Domine Deus noster. Multiplicasti enim super nos misericordiam tuam, et magnificasti facere nobiscum, immemor omnium iniquitatum nostrarum, quibus digne puniendis nec ipsa quidem gehenna sufficeret. Et unde hoc nobis, peccatoribus utique pessimis omnium, quos tua ordinante patientia, tellus invita cogitur sustinere? unde hoc nobis, ut sub tantæ sanctitatis patrociniis respiremus? O vere inestimabilis cumulus miserationis! o incomprehensibilis divinæ pietatis abyssus! Accumulavit gratiæ suæ munera super Virum quam elegit, ut ad eum colligat undique desperatissimos peccatores, in quo securius habeant sibi repositam sanctitatem. Vos autem, charissimi, usquequo gravi corde? (Psal. IV, 3.) Nonne si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes, quæ in vobis factæ sunt his diebus, egissent poenitentiam in cinere et cilicio? (Matth. XI, 21.) Ad signum unum aliquando conversa legimus de populo, utique duræ cervicis, hominum tria millia, cum in porta templi mendicantem claudum de ore Petri prolata vox virtutis ambulare fecisset (Act. III, XIV). Quantos in brevi civitas Coloniensis vidit erectos? Et multi quidem de populo, ad quod vocabantur, conversi sunt, et oblatam sibi a summo Pontifice indulgentiam, et indictam poenitentiam devotissime susceperunt.

22. Sed certe, nisi abundaverit justitia vestra plus quam eorum, non intrabitis in regnum cælo-

(108) Al. Wolkemarus, de quo infra, num. 24 seqq.

EPISCOPUS. Per omnia benedicta miseratio Domini, qui novissimæ huic generationi unum saltem ex antiquis sanctis reservavit, ut tanquam lucerna ardentissima temporis hujus tenebras vita, doctrina, miraculis consecraret. Felices vos, qui sub pennis ejus speratis, et satiamini ab uberibus consolationis ejus! felix congregatio, quæ tanto Patre lætatur; cujus nos miseri sæculares tenui saltem notitia gloriamur!

B rum (Matth. v, 20). Laici de mundo sunt: licite cogitant quæ mundi sunt. Apostolis dictum est: Vos de mundo non estis, sed ego vos elegi de mundo (Joan. xv, 19): quorum vos hodie occupatis loca, quorum stipendiis vivitis, quorum potestatem tenetis, quorum auctoritate polletis, quorum vobis vindicatis honorem; cum quibus, ut pace vestra dixerimus, communia vobis 1176 sunt omnia, præter conversionem et conversationem, præter opera et voluntatem, præter vitam denique et opinionem. Si in terra pasci gregem viderit, quis miratur? Pastorem autem similiter incurvari deorsum, similiter inhiare terrenis, et quæ inferius sunt querere, nunquid non ridiculum est, et abusio magna? At nunc erubescite, Sidon, ait mare (Isai. xxiii, 4): Publicani et peccatores præcedunt vos in regnum Dei (Matth. xxi, 31). Desperata est plaga cleri hujus: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Ditata est Ecclesia terrenis possessionibus, sed virtutibus spoliata. Neque enim longa eis esse potuit cohabitatio, ex quo pauper factus propter nos Rex gloriæ ita paupertatem elegit ut diceret: Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv, 53). Heu! heu! videmus venenum additum Ecclesiæ, sicut dictum est Ludovico, quem nominatis Pium, qui præcipue ditavit ecclesias. Legimus enim in historia ejus, quod audierit vocem dicentem sibi; « Venenum Ecclesiæ addidisti (109). » An forte vobis videtur absonum, venenum interpretari divitias? Christus etiam in Evangelio spinas vocat (Marc. iv, 18, 19): et Apostolus eas laqueum definit esse diaboli. Quicumque, inquit, divites volunt fieri in hoc sæculo, incidunt in tentationem et laqueum diaboli (I Tim. vi, 9). Evadant ergo, qui volunt fieri pauperes, et secure decantent, quia Laqueus contritus est, et nos liberati sumus (Psal. cxxiii, 7). Agnoscite vocem jucundam, qui laqueum hunc transilistis: fratres vestros loquimur, qui adhuc inter vos solo tantum corpore detinentur.

(109) Alii id Constantino tribuunt. Vide Bæseum fer. 4 Domin. 1 Quadrag.

Neque enim otiosus fuit, videlicet ad clericum, sermo Domini, ut magis inexcusabiles sint, qui adhuc in perditione persistent: imo facilius trahat cæteros funiculus triplex, qui difficile rumpitur; cum verbo et signis, etiam proximorum accedat exemplum. Protrahunt epistolam, ut videtis, ubertas materiæ et desiderium fervens, quo vos omnes habere cupimus socios in visceribus Jesu Christi. Verumtamen supersedendum est nobis, præsertim quod copiosius hæc et efficacius ab ipso Patre nostro annuntiata sunt vobis, Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis. Multi ex vobis curiose legerunt exemplar libelli, quod ad illustrem Henricum (110), regium spiritu magis quam sanguine, misimus de signis quæ vidimus a prima Dominica Adventus usque ad discessum nostrum a curia, quæ nuper Spiræ habita est. Multi adhuc petunt, ut quæ facta sunt apud vos, non negligamus adjungere: quod hæc vobis dulcius sapiant quæ præsentibus ipsi vidistis. Quod triplex nobis consideratio persuasit, ut et novi fratres, dum sæcularibus adhuc terminandis negotiis detinentur in lectione hac recalescant; et cæteri cogitent quale sit quod admittunt, qui tanto Patri, quem profecto, ubi Deus sustulerit, multi lacrymabiliter plangent, quod eum dissimulaverint, dum vocaret, animas suas committere, aut illecti voluptatibus nolunt, aut trepidant cordis pusillanimitate retracti. Sed et habeat, ut dignum est, nobilis ecclesia Coloniensis memoriale sempiternum earum rerum, quarum præsentia meruit exaltari. Non quidem ut nostrum hoc scriptum reservandum sit; sed ut luculentius hæc et dignius scribant, qui scientiam habent, et possunt diligentiam adhibere. Nec dubitamus multo plura et apud vos, et in itinere miracula claruisse, quam tunc potuerimus nosse, aut possimus nunc recordari. Sed certissima tantum et probatissima scripsimus: ea quoque addere proposuimus, quæ singulis adhuc diebus per fidelem servum et devotum famulum virtus Omnipotentis mirabiliter operatur. Sed et pauca ex his, quæ vidimus a Spira usque ad Coloniæ, huic annotationi præmittenda credidimus, ut priori narrationi ista cohæreant. Nonnulla quoque ex his quæ præsentibus viderunt venerabiles abbates Theodoricus Campensis, et Herwinus Steinveldensis (111), sicut ab eis accepimus, sub eorum nominibus sunt descripta.

1177 CAPUT VII.

De miraculis a Spira Coloniæ usque per beatum Bernardum editis.

23. Jam quia reverendus episcopus Constantiensis abest, locum ejus clericus ipsius, noster jam frater, Wolkemarus suppleat in hac relatione, et primus

(110) Fratrem Ludovici Junioris Francorum regis.

(111) Theodoricus electus est abbas Campensis anno 1136. Herwinus ipse est præpositus, post abbas Steinveldensis; de quo infra num. 26: cujus epistola ad Bernardum Sermoni 65 in Cantica præ-

ipse loquatur. WOLKEMARUS. Utinam inter nomina electorum nomen meum jubeat Deus ascribi! Utinam in libro vitæ vel ultimum inveniatur ipsius oratione et meritis, in cujus laude præsentium, primum id fieri vestræ placuit Sanctitati. Sexta igitur feria, sicut prioris libri finis declarat, soluta est curia Spiræ, et nos Wormaciam festinavimus: ubi Pater sanctus, licet obnoxius rogaretur, moram facere noluit dicens: « Quia oportet me et aliis civitatibus evangelizare. » Transierat enim per Wormaciam ante duos menses, et sermone habito innumerabilem ibi signaverat populum signaculo militiæ christianæ. Prius tamen quam egredieremur die sabbati, infirmos tetigit, qui convenerunt: ubi inter manus meas surdi duo, quos offerebam, astante populo et acclamante auditum sibi redditum fatebantur cum multa exultatione. PHILIPPUS. In itinere (112) puer claudus erectus est, quem omnes vere vidistis. GAUFRIDUS. Secunda feria, die festo Epiphaniæ apud castrum Gruzenach, regrediens ab ecclesia Pater beatus, puerum tetigit et erexit, quem sex annis penitus claudum fuisse parentes sui, et alii plures de populo circumstante, qui eum noverant, testabantur. Hunc nos ipsi statim vidimus ambulans, dum ad ecclesiam deduceretur, in laudem Dei acclamantibus universis WOLKEMARUS. Tertia feria Pichenbach (sic enim nominant viculum ubi pernoctavimus) die Apparitionis mane tria apparuerunt miracula, quæ præsentibus vidi oculis meis. Siquidem in ingressu ecclesiæ surdus oblatas est, a quo statim Vir Domini sacratis digitis suis surditatem repulit, et immisit auditum. In ingressu quoque gressum puella altero pede clauda recepit. Necdum exierat villam Pater beatus, et ecce offerunt ei paralyticum in grabato, qui, audita fama virtutum ejus a vico magno, qui supra Rhenum situs est, et nominatur Bobardus, plaustro sese fecerat deportari: et hunc quoque signavit, tetigit, et erexit, et ad propria misit incolamem.

24. GAUFRIDUS. In parochia Treverensi situs est famosissimus vicus, ubi Rhenus et Mosella confluent, unde et Confluentia nominatur. Ibi multa coram omni populo ostensa sunt signa, quæ nostram notitiam aut memoriam effugerunt. Claudum tamen puerum, qui in ecclesia sancti Florini post Missarum celebrationem erectus est, memini me vidisse. Sed et cæcum ibidem illuminatum asserit Fredericus noster, qui ab eodem vico secutus est Sanctum Domini una cum Adulfo optimo adolescente. Hic, ignorantibus propinquis et amicis, nobiscum transiit Mosellam, indutus tantum superpelliceo, sicut venerat ab ecclesia sancti Castoris, in qua canonicus erat. Reliquit alter Joseph pallium cum adultera,

missa est, ubi Evervinus appellatur.

(112) Hic legendum videtur die Dominica, quam signatam lego in proxime dictis excerptis, post sabbatum, et ponendum ante *in itinere*, ne alioqui Dominica dies omittatur hic præter morem, qua incidit in diem 5 Januar.

fugitque Ægyptios, et effugit. In eodem itinere cum paululum processissemus, claudus quidam notissimus in terra illa equo advehebatur. Hujus ita nervus femoris aruerat, ut replicato genu quantum mensura est palmi unius, tibia illa brevior altera videretur. Signavit autem eum Vir sanctus, et nihil hæsitans de virtutis effectu deponi jussit, et ambulare; sed non fuit qui obediret, forte quia minus speraverunt id qui astabant, aut quia minus intellexerunt verbum. Siluit ergo Pater, sed non siluit vox virtutis: subito siquidem exclamavit homo laxari sentiens nervum, et extendi genu super equum quo vehebatur. Statim vero depositus libere ambulabat magnificans Deum, et tota illa die suum secutus est curatorem. Alter quoque, cujus similiter femoris nervus aruerat, ut vix summis digitis pedis unius terram tangeret, sanatus est in via eadem, ita ut libere talum deponeret, et sine baculo graderetur. WOLKEMARUS. Feria quinta apud viculum Riegemach, mane priusquam egredieremur, me præsentibus puer quidam gressum recepit, qui sex annis claudus exstiterat, sicut ab ipsis parentibus ejus accepi. Ibidem 1178 etiam mulier surda audivit, et vir cæcus illuminatus est, cui unus tantum oculus erat, et hic quoque ad nihilum valens.

25. GAUFRIDUS. Memor sit in æternum diei hujus civitas Coloniensis, qua suscipere meruit Hominem sanctum, quem semper optaverat. Quia tamen insperatus advenit, minor eo die fuit frequentia populorum. Sic nimirum gloriæ calcator humanæ solemnnes semper exceptiones, quoad in se est, fugere consuevit, et elegit magis occulte ingredi civitates. Raro tamen id potest, quia sequitur major gloria repellentem. Mane, sexta feria, priusquam ingrederemur ecclesiam, in hospitio nostro mulier cæca oculo uno ab annis decem, ad tactum beatæ manus coram nobis visum recepit. Hæc in ecclesia statim præsentata est clero, et diu jacuit ante altare gratias agens Deo. Interea puer quoque cæcus in ipso hospitio est illuminatus. Ex quo ingressus ecclesiam Pater sanctus ad altare beatæ Mariæ, quod in orientali parte locatum est, Missam celebravit: ubi vero complevit, coram omni populo puella cæca illuminata est, et matrona dives et nota in civitate, cujus crura arida ab annis tribus extendi penitus non valebant, resolutis nervis ad signum vitæ sine dilatione stetit erecta. In pulpito quoque, dum sermonem habiturus ad populum ascendisset, cæcus senex visum recepit. Multa quidem et alia signa facta sunt in ipsa die, et sæpius acclamabant. Sed nemo nostrum inquirendi exstitit curiosus. Sabbato quoque multa in hospitio vidimus, et cognovimus ea; sed, quia annotare negleximus superveniente multitudine cæterorum, nobis jam penitus exciderunt. Verba tamen quæ ad clerum habuit (neque enim exire voluit ad populum ea die), et quomodo formam hanc clericorum, imo vitam prorsus informem, omnibus divinarum testimoniis Scripturarum probaverit esse contrariam, non omnibus eis arbitrator excidisse. « Vos, inquit, propheta no-

tabat, cum diceret: *In laboribus hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia* (Psal. LXXII, 5, 6). Et Isaias eodem spiritu, imo Deus per Isaiam: *Misereamur, inquit, impio, et non discet facere justitiam in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini* (Isai. XXVI, 10). Et expressius ac nominatim in alio propheta: *Principes populi mei, inquit, ejicientur de domibus, deliciarum propter pessimas voluntates suas, et clericorum non proderunt eis*. Sed hæc alias. Jam ad narrationis ordinem revertamur.

CAPUT VIII.

De variis miraculis Coloniæ-Agrippinæ factis.

26. Dominica, priusquam Missa celebraretur, cæcus quidam per signaculum lucis et vitæ illuminatus et adductus est ad altare. Ea siquidem die ad promissum sermonem convenerat populus inestimabilis, quantum nemo clericorum sese aliquando in ecclesia illa vidisse dicebat. Celebravit autem Missam Pater sanctus ad altare beati Petri, quod in occidentali parte situm, obtinet in ecclesia principatum. Ibi post Missæ celebrationem, innumera coram omnibus miracula contigerunt. Honorata mulier et notissima in civitate, quæ per quinquennium uno oculo cæca, multa sese in medicos fatebatur inutiliter expendisse, sub manu signantis visum recepit. Altera quoque similiter illuminata est. ABBAS CAMPENSIS. De multis quæ ibidem vidi, duo tantum occurrunt memoriæ. Dico autem de puella surda et muta quæ confestim audivit et locuta est: et de juvene claudus, quem ad servi sui orationem divina virtus erexit. HERVINUS ABBAS STEINVELDENSIS. In platea ubi sermonem habuit Vir beatus, eo quod ecclesia populum capere non sustineret, nobis astantibus cæcus quidam visum, et mancus aridæ manus simul et brachii adeptus est sanitatem. ABBAS CAMPENSIS. Ubi finito sermone domum regressi sumus, ex quo januam intravit exterioriorem, priusquam hospitii limen attingeret, me præsentibus, curvum erexit puerum: mulieri insanæ reddidit mentem: claudam ambulare fecit, et cæcam uno oculo matronam Pater beatus illuminavit. GERARDUS. Hæc fuit de qua sic 1179 mirabatur unus e fratribus nostris, quod et diviti beneficium tam facile præstaretur; et vere digna fuit omni admiratione celeritas. Prius enim quam signata videretur, illuminatam se esse clamavit.

27. EBERHARDUS. Ex quo pransi sumus, nunquam nobis illa die miracula defuerunt. Et hæc quidem certius novimus, diligenter probavimus ea. Stabat enim Vir sanctus in fenestra et per scalam offerebantur infirmi: siquidem ostium domus aperire nullus audebat; tantus erat impetus et tumultus. Ibi quoque filia divitis cujusdam viri notissimi in civitate auditum recepit, quem ex multis annis prorsus amiserat. Hanc in claustrum quodam parentes ante locaverant, sed remiserant eam sanctimoniales, eo quod penitus amisisset auditum. Diu quoque sic manserat nihil audiens, donec ad tactum sacratæ

manus Deus aperuit aures ejus. Post paululum quoque contracta mulier erecta est, et ambulabat. GERARDUS. Puerum curvum, qui erectus est ipsa die, et cæcos multos qui illuminati sunt, omnes vidistis. WOLKEMARUS. Ego ex iis quos vidi et quorum memini, numeravi quinque, quosdam uno oculo cæcos, quosdam utroque. ABBAS CAMPENSIS. Circa vespeream illuminata est mulier, quæ post manus impositionem duabus aut tribus horis residebat cæca. Tandem abire volens, nec habens a quo deduceretur, palpabat miserabiliter ad parietem cum fletu et ejulatu. Omnes miserabamur eam, sed statim congratulati sumus. Acclamavit enim subito, quia videret: et festinantes ad eam multis hoc probavimus argumentis.

28. GERARDUS. Dum hæc intus agerentur, ego foris astabam, nec ullatenus poteram introire: ab hora nona, usque ad vespeream sic permansi cum quibusdam fratribus nostris, nec accedere quidem valens ad ostium vel ad scalam; tanta erat undique multitudo. Vix tandem nocte secedentibus turbis ingressus, vidi confestim hominem surdum qui recepit auditum. Ubi cœnavimus, quia languentium convenerat multitudo, rogavimus Patrem, ut ad signandos eos egrederetur. Protinus autem puellis duabus urdis et mutis ad tactum sacratæ manus coram nobis Deus auditum reddidit et loquelam EBERHARDUS. Ibidem puer quidam, et matrona de civitate ipsa, ambo claudi, ambo erecti sunt. PHILIPPUS. Secunda feria summo mane, vir surdus auditum, et cæca puella visum recepit. Post paululum quoque mulier cæca illuminata est, et tantus ibi tumultus factus est et concursus, ut vix potuerit in hospitium retrahi. Vir beatus: et nescio an fuerit ibi majus miraculum, quam quod evaserit incolomis. GERARDUS. Circa horam tertiam exiturum virum Dei exoptabat languentium multitudo, et importunius instantes, quo modicum jam tempus viderentur habere. Egressus igitur in plateam signavit ex ordine residentes, et sub oculis omnium ipsa hora quatuordecim sunt sanati: claudi septem, surdi quinque, puer mancus, et mulier cæca, optatum quique beneficium perceperunt. Ad singula populus acclamabat, et in laudes Dei voces tonant per nubila: « Christ, uns genade. »

29. Porro archiepiscopus civitatis in ipso residebat hospitio, et coram eo quoque Pater sanctus ubi egressus est, puerum cæcum illuminavit. ABBAS CAMPENSIS. Ex hoc jam turba erat intolerabilis, ut nemini prorsus egredi domum ingredive liceret. Consilium ergo fuit, ut in domum archiepiscopi deduceretur, liberius exinde profecturus. Ibi vero nobilis puer filius sororis advocati Coloniensis, ex longo jam surdus et mutus, coram omnibus nobis per manus impositionem recepit auditum pariter et loquelam. Ibidem quoque cæcus quidam visum, et alter cujus erat crux aridum et inutile, adeptus est

(113) Id est, *Christe, miserere nobis. Kyrie, eleison. Sancti omnes adjuvent nos.*

sanitatem. Sed et puella quædam, cujus adhæserat lingua faucibus, et vix poterat loqui, curata est ipsa hora soluto vinculo oris. Horum omnium testes sumus, testis est civitas Coloniensis. Neque in angulo facta sunt, sed in publico, ut ab omnibus Deus glorificetur, qui in sanctis suis gloriosus est. Si quis forte aut incredulus aut curiosus exstiterit, multa ex his facile ei probare licebit, præsertim quæ in personis facta sunt non infimis, nec ignotis.

1130 CAPUT IX.

De miraculis in itinere, Colonia Leodium usque, id est Juliaci, Aquisgrani, Trajecti, factis.

30. Vix tandem egressi Coloniæ venimus Brunwiller, quod est monasterium duobus a civitate milibus distans. In via quoque præsertim populo Coloniensi, qui devotione debita Sanctum prosequeretur, surdi duo oblatis sunt quorum Deus aperuit aures, cum injecisset Pater beatus digitos, et ore sacro inspirasset auditum. EBERHARDUS. Tertia feria, mane in ecclesia beati Nico'ai, in ipsius siquidem honore dedicatum est monasterium Brunwiller, quod Nigrum-Willare interpretatur (114), coram altari puer cæcus illuminatus est, quem offerebat dominus abbas Campensis. Vix adhuc exsultantis populi siluerat vociferatio, et ecce surdus et mutus auditu donatus est, et loquela. WOLKEMARUS. Alter etiam surdus astantibus nobis recepit auditum. ABBAS CAMPENSIS. Primum quod in via ipso die vidimus miraculum, aridi cujusdam brachii et manus restitutio fuit. GERARDUS. Crebra vidimus in ipso die miracula: plena siquidem erat populis, et campus omnis nobis civitas erat. Secundum, nisi fallor, miraculum fuit cæcus uno oculo, qui confestim illuminatus est. In ipso autem loco contigit unde magis constupimus universi. Obtulit enim mulier filiam jam adultam, quam ex utero surdam et mutam esse dicebat, et id ipsum multi ex circumstantibus, qui eam noverant, testabantur. Hæc autem per manus impositionem curata est ipsa hora, et audivit, et locuta est libere coram nobis. Nec longius adhuc processeramus, quando vir surdus recepit auditum. GAUFRIDUS. Usque ad hæc miracula ego turbas præcedebam: audiens autem tam crebros populi cantus substiti, et quæ deinceps facta sunt in itinere diligentissime probavi. Surda et cæca mulier audivit et vidit; surdi tres audierunt, clauda una ambulavit; illuminati sunt quinque cæci, alii quidem uno oculo, alii vero utroque; et unius quidem pueri, qui omnino cæcus erat, illuminationem certi sumus Patrem sanctum in spiritu cognovisse. Substitit enim et ad eum conversus, inquiri fecit utrum videret.

31. ABBAS CAMPENSIS. Sic et de cæco alio fecerat prius, et meipsum, cum pertransissem, remiserat ad inquirendum: cumque redirem, et illuminatum eum nuntiassem, « Et ego senseram, » inquit. Vespere venimus Juliæ, quod a Julio Cæsare castrum ædificatum, et ejus nomine est insignitum.

(114) Alii malunt sic dictum a Brunone primo ejus fundatore, quasi Brunonis-Villa.

Ingressus autem ecclesiam Pater beatus, et intuitus mulierem claudam jacentem coram altari, novo quodam fervore spiritus, ita ut omnes miraremur, apprehendit manum ejus, et elevavit eam quanta fide, tanta etiam facilitate. Sic et in atrio ecclesiæ, cum ingrederetur, coram nobis et omni populo cæcum illuminavit. GERARDUS. Mane in ecclesia post Missæ celebrationem cæcus puer visum recepit, et vir surdus, auditum. Honorata quædam mulier, neptis Comitissæ Juliæ, ab annis quinque altero oculo nihil, altero tam parum videns, ut vix posset sine duce tenere viam, ubi signata est, clare vidit utroque. Advocatus etiam castrum illius viginti annis vixerat cæcus, et illuminatus est ipsa die. Multa quidem et alia facta sunt, sæpiusque clamabat populus suum illud. « Christ, uns genade, » et in castrum, et in itinere: sed nobis e plurimis pauca sufficiunt. EBERHARDUS. In via, quorum ego memini, surdus puer auditum recepit; mulier cæca, visum; altera quoque clauda, gressum, coram omnibus nobis. Est autem Aquisgranum sedes, celeberrimum et amœnissimum locus, voluptati corporum accommodatior, quam animarum saluti: siquidem prosperitas stultorum occidit illos, et vae domui indisciplinatæ. Non ad destructionem loquor, sed utinam legat qui corrigat! utinam et aliquis ipsorum recogitet, et convertatur, et vivat! Illic ergo in capella regia, ad altare beate Mariæ, feria quinta, puella cæca visum recepit: ego ipse Patri astabam, sed tantus illi: tumultus ut cedere oporteret. PHILIPPUS. Claudus quidam senex ibidem erectus est, cujus baculos in ipsa statim ecclesia ad testimonium suspenderunt. Hunc ego ipse diu repuleram, ad quid vellet accedere, aut quid expeteret ignorans. 1131 EBERHARDUS. Mulieres duæ, quarum manus omnino aruerant, ibidem sanatæ sunt ipsa hora.

32. ABBAS CAMPENSIS. Alterius quidem manum Pater sanctus sua extendit manu, sed altera sanata est velut in fimbria vestimenti. Stabat enim post tergum ejus, et conquerebatur quod ad manum accedere non valeret. Cui ego: « Applica, » inquam, « vestimento ejus manum, si forte palpate possis. » Fecit ut ei consului, subitoque cepit tenere cucullam: et dum traheret eam, digiti extendebantur, et sanata est statim. GERARDUS. Nusquam in itinere illo sic compressus [al. comprehensus] est Pater, ut in capella, illa quia locus angustus erat, et turba impellebat turbam, sicut unda solet undam præcipitare. Propter hoc multa ex his quæ facta sunt, ignoramus. Gerardus noster, tunc canonicus ipsius ecclesiæ, qui eadem die præbendam sæculum que pariter reliquit, illuminatos ibidem asserit cæcos quinque. WOLKEMARUS. Trajectum vocatur locus,

(115). Notæ Tornacens. indicant: « In mss. nihil haberi de eis quæ egit Leodii, nec quot diebus ibi manserit, sed sine ullo titulo sequi miracula quæ

ubi quondam sedes Leodiensis erat a beatissimo confessore Servatio a Tungrensi civitate translata. Illic feria quarta pernoctavimus in Ecclesia beate Mariæ. Mane vero feria quinta post Missæ celebrationem, in eminentem locum Patrem deduximus, ut sine oppressionem sanaret infirmos. Ego illi proximus eram, et quæ fiebant novi plenius, et diligentius universa probavi. Ibi cæci illuminati sunt quinque, vir surdus audivit, mutus locutus est. Item surdus alter auditum, et manci manuum incolumitatem receperunt. GERARDUS. Ipso die in hospitio surdus et mutus puer oblatus est: cumque signaret eum Pater sanctus, honestus quidam juvenis Conradus, Coloniensis canonicus, abrenuntians sæculo sese reddebat in manus ejus. Elevavit se ut susciperet eum, et continuo puer locutus est, et audivit. Populus autem præstolabatur foris: et ecce puer audiens et loquens parentibus redditur, et sequitur exsultatio copiosa. Notus enim erat in civitate puer: et hoc famosissimum fuit in populo. Nec mora, etiam clauda mulier gressum recepit; tres quoque cæci illuminati sunt, et singuli quique deducti in populum cum lætitia et exsultatione.

33. PHILIPPUS. Cum egrederetur Vir sanctus Trajectum, causa exstitit ut ad ecclesiam beati Servatii, declinaret pro negotio fratris Norberti qui canonicus erat ejusdem ecclesiæ: sed is continuo et præbendæ abrenuntiavit et sæculo. In ipso autem itinere puer claudus erectus est coram nobis. In ecclesia quoque beati Servatii offerentes claudum hominem Patri nostro, rogabant ut ei manum imponeret. At ille: « Nescio, inquit, si displicebit beato Servatio, si id in domo ejus præsumimus. » Acclamantibus omnibus et dicentibus, « Domine, non displicebit: — In nomine, » inquit, « Domini nostri Jesu Christi et beati Servatii surge, et sta super pedes tuos. » Surrexit igitur sine mora et cunctatione, et facta est lætitia magna in populo. Heri facta sunt hæc apud Trajectum. Hodie Leodii clerus convenerat universus, qui in civitate illa copiosissimus est, et in camera episcopi Patrem præstolabantur, ut sermonem haberet ad eos: et ecce prævenit eos Dominus sermone virtutis, et claudus quidam clericus ab renibus deorsum sic dissolutus, ut omnino non posset stare super pedes suos, oblatus est Viro Dei. At ille debilia membra signans et attractans: « Ambula, inquit, in nomine Jesu Christi. » Protinus autem confortatus ambulare cepit. Et egressus est sermo in clerum, et exclamaverunt: « Tua sunt hæc, Christe, opera, qui sanctos tuos ita glorificas. » Ipsi gloria et imperium nunc, et in omnia sæcula sæculorum. Amen (115).

fecit a Leodio usque ad Claram-Vallem. » Verum quæ a Viro sancto Leodii acta sunt statim referretur a Gaufrido.